

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eginhartvs De Vita Caroli Magni, Animadversionibvs Illvstratvs

Bessel, Friedrich
Reinhard, Johann Friedrich

Helmeftadii, 1667

Animadversiones Ad Cap. XXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10996

dine virili. † Voce clarâ quidem, sed quæ m̄ntis corporis 4.
formæ conveniret. † Valetudine prospera, præter quod 5.
antequam decederet, per quatuor annos crebrò febribus
corripiebatur; ad extremum unò etiam pede claudicaret;
& tunc quidem plura arbitrato suò quàm medicorum con-
silio faciebat: quos penè exosos habebat, quod ei in cibis
assa, quibus assuetus erat, dimittere, & elixis assuescere sua-
debant. † Exercebatur assiduè equitando, ac venando, 6.
quod illi gentilitium erat, quia vix ulla in terris natio in-
venitur, quæ in hâc re Francis possit æquari. † Delectaba- 7.
tur etiam vaporibus aquarum naturaliter calentium, fre-
quenti natatu corpus exercens, cujus adeò peritus fuit,
ut nullus ei justè * potuerit præferri: ob hoc etiam Aquis-
grani regiam extruxit, ibique extremis vitæ annis usque ad
obitum continuò habitavit: & non solùm filios ad balne-
um, verùm optimates & amicos, aliquando etiam satellitum
& custodum corporis turbam invitavit, ita ut non-
nunquam centum vel eò amplius homines unâ lavaren-
tur.

* MS.
valeat an-
tesferri.

ANIMADVERSIONES

AD CAP. XXII.

Statura eminenti quæ tamen iustam non excederet) Parum est, quod medio-
crem Carolo staturam assignat doctissimus Zevcotius *Observat. Polit. ad*
Svetonii Casarem cap. 45. Neque enim mediocritati eum eminenti staturâ
convenit. Et clarè Poetafter Saxolib. V. v. 335-

Egregiè procerus, & hoc moderamine iusto:

Septem namque suis longus erat pedibus.

Quinque alioquin pedes ad justam militum staturam requirebant Roma-
ni Veteres, teste Vegetio *de Re Militari lib. 1. c. 5.* At hanc mensuram Germa-
nos excessisse vel Sidonius loquens auctor est, qui eos non semel *septipedes*
appellat. Atque hanc Caroli M. fuisse staturam, cum Ferius *Helpericus*, poe-
matistâ, quo Caroli M. cum Leone Pontifice congressum describit v. 173.
testatur, tum singulari opusculo Marquardus Freherus staturam Caroli M.
ex baculo quodam eruditè demonstrat. Meminit ejus virgæ Notkerus Bal-
bulus.

bulus, sive etiam alius quispiam est Monachus Sangallensis *lib. 1. cap. 19.* Inscriptionem ejus ex Cimeliario Palatino eodem *Philoponemate* producit *Freherus* in hanc formam: KAROLVS IMPR. JUSSIT CVBITVM ISTVM FACERE JVXTA MENSVRAM SVAM. Quæ si vera sunt, ut esse nemo prudens diffitebitur, Morboniam abire jubendus *Turpinus*, qui staturam Caroli in longitudine octo pedum suorum, eorumque longissimorum fuisse nugatur, *cap. xx. p. 80.* Cujus tamen commenta repetit *Siffridus Presbyter Epit. Chronolog. ad ann. 801.*

Oculis prae grandibus ac vegetis) Oculos Leoninos, scintillantes, ut carbunculi solent, ei tribuit *Turpinus l. c. Statim perterritus*, inquit, *erat, quem ipse irâ commotus apertis oculis respiciebat.* Sed huic homini etiam vera narranti credere merito dubites. Quanquam oculo ejusmodi *Augusto* attribuant *Sveton. cap. 79. Plin. lib. 11. cap. 37.* alii. Cætera, quæ ad formam Caroli facere, videntur, egregiè paucissimis verbis complexus est idem Poëta, quem toties hætenus laudavimus *lib. v. v. 337.*

*Ipsè rotundus apex capitis * & obesa*

Naris plus paulò quàm mediocris erat.

Latè fulgentes oculi, facies quoq; lata,

Et vox clara satis pulcraque canities.

Spissa sunt mendacia, quæ de longitudine faciei ac barbæ amplitudine vulgo gannunt; cùm constet ex virga illâ quam ad statum suum fieri jussit, Carolus, quomodo pars se habuerit ad totum. *Barbam* autem nè in *vetustis* quidem *numismatis* ullam cernere licet, tantùm abest, ut horrorem præ se tulerit, aliquem. Meretur legi in hanc rem fragmentum epistolæ *VVelferi*, ut arbitror, quod operi suo *Freherus* adjecit.

Equitando ac venando, quod illi gentilitium) Rectè *Francis* ingenitum quasi venandi studium asserit noster. Sic enim *Cæsar* de Germanis *lib. v. 1. Bel. Gal. cap. 21. vita Germanorum orans, in venationibus atque in studiis rei militaris consumitur: similiter Tacit. de German. Moribus cap. 15. S. 1. quoties bella non ineunt, multum venatibus, plus per otium transigunt: Sic enim rectè hunc locum Cluverius Noster, ac Lipsius constituerunt, omisâ negandi particulâ. Nec aliter de veteribus Celtis Arrianus quispiam Atheniensis, *Cyneget. cap. xv. pag. 45. quem utilissimum libellum è Bibliotheca Vaticana, ante annos tredecim primùm erutum, debemus Lucæ Holstenio, Viro clarissimo. Sanè non sine causâ inter heroica ac regia studia venatio reponi solet, cùm quod venatione ferarum ad similitudinem bellica disciplina exerceamur juxta Cic. lib. 11. de natur. Deorum cap. 161. tùm quod* *αὐτῶν ἐπιπορευμάτων ἡ ἐπιπορευμάτων* apprimè conducat. Quo factum*

L

est

* Ita Cod.
MS. & Rei
necesse; Sed
reponendū
ex Eginhar-
do: *corvix*
& *obesa.*

est, ut Principes Persici, Græci, Romani, id operis studiosè affectârint. Eè quidem de Persis copiosus est Barnabas Brissonius *de regio Persarum principatu lib. 11.* Apud Græcos Alexander dies rotos in eo consumsit, testibus Plutarcho in *eius vitâ*, & Curtio *lib. VIII. cap. 1.* De Romanis plenæ sunt omnes historiæ. Digna memoratu res est, quàm in Trajano idem studium commendarit Plinius *Panegy. cap. 81.* *Quæ enim remissio tibi (inquit ad Imperatorem) nisi lustrare saltus? excutere cubilibus feras? superare immensa montium juga, & horrentibus scopulis gradum inferre, nullius manu, nullius vestigio adjutum? atque inter hæc piâ mente adire lucos, & occurfare numinibus? Olim hæc experientia juventutis, hæc voluptas erat: his artibus futuri duces imbuebantur, certare cum fugacibus feris cursu, cum audacibus robore, cum callidis astu: nec mediocre pacis decus habebatur submotâ campis irruptio ferarum, & obsidione quâdam liberatus agrestium labor. Usurpabant gloriam istam illi quoque principes, qui obire non poterant: usurpabant autem, ut domitas fractisq; claustris feras, ac deinde in ipsorum quidem ludibrium emissas, mentitâ sagacitate colligerent. Huic par capiendi querendiq; sudor, summusq; & idem gratissimus labor, invenire. E Germanis Stiliconem commendat Claudianus *lib. 1. de laud. Stilic. v. 64.* Carolum nostrum Eginhartus passim, quod venationibus etiam paulo ante obitum operam dederit. Et circumfertur memorabile dictum Alberti Imperatoris Germani: *Venationem virile esse exercitium, saltationem muliebre.* Ne plura adiciam, faciunt summi ac doctissimi Viri, qui hanc rem datâ operâ persecuti sunt, Bellisarius Aquivivius singulari *de venatione* libro: Godeschalcus Stewechius notis *ad Vegetii lib. 1. cap. 7.* & præ cæteris Andreas Tiraquellus, *de nobilitate cap. 37.**

Frequenti natatu corpus exercens.) Et hoc inter cætera gentilitium fuisse Carolo, haud frustra suspicaris. Poëta incertus *de Vita Car. lib. v. v. 327:*

*Præterea solitus fuit exercere natatum,
Quâ tunc arte magis nemo peritus erat.*

Sic enim hic lego, jubente & versu & sententia, quamvis in MS. esset *venatum*, ut etiam cum dispendio legis metricæ edidit Reineccius. Laudantur enim passim Germani, quod natandi fuerint peritissimi. Tacit. *lib. v. Hist. cap. 14.* eos proceritate corporum in natando *juvari & attolli* credit; Cujus rei rationem exponit Aristoteles *lib. IV. de celo cap. 6. text. 45.* Unde Pomponius Mela non *patientiam* tantùm illis nandi, sed *studium* etiam attribuit *lib. III. de Situ Orbis cap. 3.* Herodianus item *lib. VII. cap. 2.* nandi scientissimos Germanos dicitur: *εἰς δὲ, inquit, καὶ αὐτὸ τὸ νῆξαι ἐγγυρομναστένοι, ἀτὰρ πρότερον λυτέον τοῖς ποταμοῖς χροάμενοι.* Paria de Francis Sidonius *Panegyrico Socris:* *junctas*

— — — *junctus tibi vincitur illic*

Cursu Herulus Chunnus jaculis, Francusq; nat atq;

Guilielmus Brito lib. vii. Philipp. v. 336. de Gauberto Franco:

Hic Gaubertus erat ita doctus in arte natandi,

Quod sub aqua poterat millenis passibus ire.

Scotis suis hanc gloriam vendicat Greg. Buchananus Epithalamio Francisci
Valesii & Mariae Stuartie:

Illam pharetratis est propria gloria Scotis,

Cingere venatus saltus, superare natando

Flumina, ferre famem.

Batavam autem juventutem cæteris Germanis hoc nomine præfert Daniel
Heinsius in orationibus. Apud Græcos pariter ac Romanos, Principum simili-
liter hæc studia fuerunt. Alexander Macedo apud Plutarchum in Vita ejus:
O deterrimum me, inquit, qui nare non didici: moxque raptò incumbens
clypeo tranat. Iulium Casarem nandi egregie peritum fuisse, nemo igno-
rat: Qui cum desilisset in mare, nando per 200. passus evasit ad proximam navem,
elatâ levâ, nè libelli, quos tenebat, madefierent; paludamentum mordicus tra-
hens, nè spolio potiretur hostis, auctore Svetonio lib. i. cap. 64. Augustum quo-
que Imperatorem ejus rei expertem non fuisse, argumento est, quod nepo-
tes suos, & literas & natare docuerit, teste eodem Tranquillo in ejus Vita
cap. 64. Scio quid Viris Eruditis, & in his eorum Principi, Casaubono, su-
per hoc loco visum fuerit: Sed cum libri antiquissimi, codexq; MS. mem-
branaceus Bibliothecæ Electoralis, quæ Colonie ad Spream est, quemque beneficio
Amplissimi Viri, Iohannis Ravii ad editos libros comparavi, clarè eam lectio-
nem præferant, nihil utique mutandum censeo. Verum erit aliquando
locus amplius de his disserendi in Animadversionibus ad Vegetii lib. i. cap. X.

Ob hoc etiam Aquisgranam regiam exstruxit. Non solum palatium tem-
plumque magnificè Aquisgrani exstruxit Carolus, sed etiam sedem regni
Germanici ibi constituit. Unde versus inscriptus curiæ Aquensi, referen-
te, post Rugerum Reilandum lib. v. de Commiss. part. i. c. 4. n. 41. Gryphiandro
de Colossis VVeichbildicis cap. xxxv. §. 14.

Carolus insignem reddens hanc condidit Urbem,

Quam libertavit post Romam, constituendo,

Quod sit trans alpes hic semper regia sedes

Ut caput urbs cuncta, colat hanc & Gallia tota.

Et noti sunt Rythmi ex hymno ecclesiastico D. Carolo sacro, quos in calcè
operis

operis collocavit Petrus à Beek, Vrbs Aquensis Vrbs regalis, Regni sedes principa-
lis Prima Regum curia. Æneas Sylvius in descriptione Germania: Aquisgra-
num Germanici regni sedes, ubi palatium totâ Germaniâ nobilissimum, Caesarum
qui ex Teutonicis petiti sunt egregias ex lapide statuas ostentat: & delubrum in-
signe in quo reges iungantur. Vid. Petrus de Andlo, de Imperio Romano-Germanico
lib. 1. cap. XIII. & Marquardus Freherus notis ad eundem pag. 137. Quàm mi-
serè paulò post Vrbs isthæc vastata fuetit, & mox instaurata, ex historiis
notum est. Cæterum de Thermis Aquensibus, earumque ortu, qualita-
te, differentiâ, eleganter disserit Franciscus Fabricius, peculiari tractatu, ac
post eundem Petrus à Beek Canonicus Aquensis, in Aquisgrano, cap. 12. pag.
238. Non possum quin Ferii Helperici, Poëtæ ejus ævi non omninò pessimi,
versiculos aliquot subijciam:

*Hic alii Thermas calidas reperire laborant,
Balnea sponse sua ferventia molere cludunt,
Marmoreis gradibus speciosa sedilia pangunt.
Fons nimio bullentis aqua fervore calere
Non cessat, partus rivus deducit in omnes
Vrbis.*

Satellitum & custodum corporis turbam) Etsi Monachus Sangallensis
non exiguum satellitum numerum hinc inde commemorat, tamen stre-
nuè mentitur Turpinus cap. xx. circa lectum ejus per singulas noctes cen-
tum viginti fortes orthodoxos constitutos ad custodiendum eum, quorum
quadraginta primam noctis vigiliam traxerint, decem scilicet ad caput, & de-
cem ad pedes, & decem ad dextram, & decem ad lavam, manu dextrâ nudam spa-
tham, & sinistra ardentem candelam tenentes. Eodem modo secundam
vigiliam alios quadraginta: Similiter alios quadraginta tertiam vigiliam
noctis, usque ad diem, aliis dormientibus observasse.

CAPUT XXIII.

VEstitu patrio, hoc est Francico, utebatur: ad cor-
pus camisiam lineam, & feminalibus lineis indue-
batur: deinde tunicam, quæ limbo serico ambie-
batur, & tibialia: tum fasciis crura, & pedes cal-
ciamentis constringebat: & ex pellibus * lutrinis thorace
confecto, humeros ac pectus hyeme muniebat. † Sago 2
Veneto amictus, & gladio semper accinctus, cujus capulus
ac bal-

* In MS.
absst,